

NASLJE IVANJE HRVATSKOG „OBITELJSKOG PODUZE A“ S ASPEKTA UREDBE (EU) BR. 650/2012

Od **17. kolovoza 2015.** godine primjenjuje se **Uredba (EU) br. 650/2012** Europskog parlamenta i Vijeća od 04. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava **u nasljednim stvarima** i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju (dalje u tekstu: **Uredba**).

Navedena Uredba priznata je u naše zakonodavstvo Zakonom o provedbi Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 04. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju, NN 152/2014, a koji Zakon je stupio na snagu 17.08.2014. godine

Ujedno se ističe da se ova Uredba primjenjuje na nasljeđivanje osoba koje umru 17. kolovoza 2015. godine ili nakon toga.

U ovom radu razmatrat će se utjecaj navedene Uredbe na nasljeđivanje hrvatskih „obiteljskih poduzeća“ (odnosno poslovnih udjela trgovačkih društava upisanih kod sudskih registra hrvatskih Trgovačkih sudova, koja udovoljavaju uvjetima da ih se može smatrati obiteljskim poduzećima), osnovana od strane fizičke osobe koja u trenutku smrti (na dan 17.08.2015. godine ili nakon tog dana) ima uobičajeno prebivalište različito od svojeg državljanstva.

I. Obiteljsko poduzeće

Europski parlament usvojio je 08. rujna 2015. godine **Rezoluciju o obiteljskim poduzećima u Europi** koja naglašava značaj obiteljskih poduzeća, njihovu ulogu u gospodarskom rastu i socijalnom razvoju Europske unije te smanjenju nezaposlenosti i ulaganju u ljudski kapital. Prema podacima navedenima u Rezoluciji, u 2014. godini 85% svih europskih poduzećima su obiteljska poduzeća koja su zadužena za 60% svih radnih mjesta u privatnom sektoru. Većina obiteljskih poduzeća su mala i srednja koja ostvaruju značajan udio u ukupnom prihodu koji ostvaruju sva poduzeća i na taj način bitno doprinose zaposlenosti i gospodarskom rastu i uspjehu pojedine zemlje¹.

Prema navodima iz rezultata istraživanja fokusiranog na problematiku obiteljskih poduzeća u Hrvatskoj, provedenog i izrađenog od strane CEPOR-a (Centar za politiku razvoja malih i srednjim poduzećima i poduzetništva), a objavljenog u Business Transfer Barometar Hrvatska, studeni 2015., mala i srednja poduzeća u Hrvatskoj imaju značajnu ulogu u gospodarstvu Hrvatske - 68% udio u zaposlenosti, 52,1% u ukupnom prihodu².

Jedan od glavnih problema koji utječu na obiteljska poduzeća je i nepostojanje pravno obvezujuće i jednostavne definicije obiteljskih poduzeća važeće za cijelu Europsku uniju, zbog čega nije moguće prikupiti i analizirati stanje u obiteljskim poduzećima u državama članicama te omogućiti donošenje političkih odluka u smjeru zadovoljavanja specifičnih razvojnih potreba obiteljskih poduzeća³.

Iako u Hrvatskoj ne postoji službena definicija obiteljskog poduzeća, za potrebe ovog rada važno je osvrnuti se na **definiciju poduzeća** kako je definira prof. dr.sc. Barbić. Prema prof.dr.sc. Barbiću poduzeće je organizirana gospodarska cjelina koju čine objektivni, subjektivni i ustrojbeni sastojci⁴. Iz teorije definicije poduzeća nadalje proizlazi da **objektivnu sastavnicu** poduzeća čine stvari i prava bez kojih djelovanje poduzeća nije moguće. **Subjektivna sastavnica** poduzeća ogleda se u onome što pokreće djelovanje spomenutim sredstvima, tj. u stvaralačkim idejama, nastojanjima i umijeću da se poduzetničke ideje provedu u život. **Ustrojbenom sastavnicom** čini se spoj objektivnog i subjektivnog u cjelinu određivanjem na ina kako će se spojiti rad i sredstva i usmjeriti i prema ostvarenju poslovnih zamisli.

¹ Business Transfer Barometar Hrvatska, studeni 2015, str.22

² Business Transfer Barometar Hrvatska, studeni 2015, str.49

³ Business Transfer Barometar Hrvatska, studeni 2015, str.22

⁴ Pravo društava, Knjiga prva, općini dio, Organizator, Zagreb, 1999., dr.sc. Jakša Barbić

Što se tiče pitanja **nositelja poduzeća**, svako poduzeće mora imati svog nositelja, a svakome nositelju dodano je poduzeće. Nositelju pripadaju prava, ali on ima i obveze koje nastaju djelovanjem poduzeća. Nositelj može biti fizička i pravna osoba.

Poslovni je udio, zapravo, skup prava i obveza koje njegov imatelj ima u odnosu prema društvu⁵. Drugim riječima, u poslovnim udjelima utjelovljena su vlasnička prava članova društva. Za zaključiti je da su upravo **poslovni udjeli** ključni elementi kroz koje se odvijaju **promjene u tzv. vlasničkoj strukturi obiteljskog poduzeća**.

II. Poslovni udio

Poslovni udio je jedinstvena i samostalna cjelina koja utjelovljuje prava i obveze koje pripadaju njegovom imatelju. Drugim riječima, imatelj poslovnog udjela ima određena prava i obveze koje proizlaze iz činjenice da je nositelj poslovnog udjela. Prava i obveze koja proizlaze iz poslovnih udjela predstavljaju jedinstvenu cjelinu i ne mogu se dijeliti osim ako zakonom nije određeno.

Poslovni udjeli čine imovinu imatelja i nisu dio imovine društva. Odredbom sadržanom u članku 409. ZTD-a⁶ propisano je da se poslovni udio člana društva određuje prema veličini preuzetog temeljnog uloga njegovom nominalnom iznosu, no tako je samo ako društvenim ugovorom nije drugačije određeno. Kako društveni ugovor ipak ima primaran značaj, njemu se daje prednost pri određivanju veličine poslovnih udjela. Svaki član društva može imati i više poslovnih udjela, kojima može slobodno raspolagati.

III. Kada i kako dolazi do nasljeđivanja poduzeća odnosno poslovnog udjela?

Kada nositelj poduzeća koji je fizička osoba prestane postojati (trenutkom **smrti fizičke osobe**), odnosno kada nastupi smrt imatelja poslovnog udjela (također fizičke osobe), dolazi do nasljeđivanja⁷.

Tu je potrebno razlikovati **dvije situacije**:

a) kada je nositelj poduzeća bio **ostavitelj - fizička osoba** (trgovac pojedinac, obrtnik), tada nakon ostaviteljeve smrti dolaze nasljednici koji čine nasljedniku zajednicu.

b) naslijede li pak nasljednici npr. **poslovni udio u nekom društvu**, tada se ne radi o prijenosu poduzeća a sveopćim sljedništvom. U tom slučaju na nasljednike prelazi samo udio koji su naslijedili, a poduzeće ima i dalje istog nositelja-društvo u kojem je ostavitelj imao udio⁸.

IV. Hrvatski Zakon o nasljeđivanju

Odredbom sadržanom u članku 3. Zakona o nasljeđivanju⁹ nasljeđuje se zbog smrti fizičke osobe i u trenutku njezine smrti. Svaku se fizičku osobu može naslijediti.

Nadalje, odredbom sadržanom u članku 4. ZN-u propisano je da umrlu fizičku osobu (**ostavitelja**) nasljeđuje onaj koji je njezinom smrću u stekao nasljedno pravo (**nasljednik**). U istom članku je nadalje propisano da se nasljedno pravo stječe po odredbama ovog Zakona, a na temelju oporuke ili na temelju zakona. Nasljedno se pravo stječe **u trenutku ostaviteljeve smrti**.

V. Uredba (EU) br. 650/2012

Prije početka primjene Uredbe (na nasljeđivanje osoba koje umru 17.08.2015. godine ili nakon tog dana), na nasljeđivanje pokretne i nepokretne ostavine u slučajevima kada je uslijed rješavanja nasljednopravnih stvari s meunarodnim elementom do primjene dolazilo meunarodno privatno pravo (mpp), primjenjivao se isključivo **Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima od 1991.** (dalje u tekstu: **ZRS**)¹⁰.

⁵ Osnove prava društava, VI. Izdanje, Siniša Petrović, Petar Ceronja, str. 173

⁶ Zakon o trgovačkim društvima, NN 111/93, 34/99, 118/03, 107/07, 137/09, 111/12, 68/13, 110/15

⁷ Pravo društava, Knjiga prva, opći dio, Organizator, Zagreb, 1999., dr.sc. Jakša Barbić, str. 238

⁸ Pravo društava, Knjiga prva, opći dio, Organizator, Zagreb, 1999., dr.sc. Jakša Barbić, str. 239

⁹ Zakon o nasljeđivanju, NN 48/03, 163/03, 127/13, 152/14, 33/15

¹⁰ Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima od 1991.

ZRS sadrži odredbe i o mjerodavnom pravu i o nadležnosti suda i drugih organa Republike Hrvatske u stvarima s meunarodnim elementom.

Tako je odredbom sadržanom u članku 30. ZRS-a propisano da je za nasljeđivanje mjerodavno pravo države u kojoj je državljanin bio ostavitelj u vrijeme smrti.

Što se tiče nadležnosti suda, odredbama sadržanim u člancima 71., 72. i 73. ZRS-a propisana je nadležnost suda za slučaj raspravljanja pokretne i nepokretne imovine kako hrvatskog državljanin, tako stranog državljanina, a osim toga i za osobe bez državljanstva osobe čije se državljanstvo ne može utvrditi, ili osobe koje imaju status izbjeglice.

Pogled na spomenute odredbe ZRS-a ukazuje na to da je zajednička poveznica za sva 4 navedena zakonska članka **državljanstvo**. Poveznica državljanstvo definira se kao pravna pripadnost određenoj državi. Ona označava pravni odnos između države i fizičke osobe; na osnovi tog odnosa osoba ima određeni pravni status. Državljanstvo je (sada možemo reći: **bilo**) najvažnija poveznica u hrvatskom meunarodnom privatnom pravu. Njome se upućuje na mjerodavno pravo za sve osobne, obiteljske i nasljednopravne situacije¹¹.

Hrvatska teorija meunarodnog privatnog prava poznaje i poveznicu **prebivalište** (korištena u odredbi sadržanoj u članku 73. ZRS-a). Pojam prebivališta ne određuje se u svim državama jednako. Iako niti sam ZRS ne sadrži definiciju pojma prebivališta, pa se kao moguća definicija uzima ona iz Zakona o kretanju i boravku stranaca prema kojoj je prebivalište stranca mjesto u kojem se stranac s odobrenim trajnim nastanjenjem nastanio s namjerom da u njemu živi¹² odnosno u skladu sa odredbom sadržanom u članku 2. Zakona o prebivalištu¹³.

Hrvatska teorija poznavala je već i prije pojam/poveznica **redovnog boravišta** kao jednu od poveznica hrvatskog MPP-a (meunarodnog privatnog prava). Poveznica redovno boravište ušla je u hrvatsko pravo time što su neke od meunarodnih konvencija, koje su i u Hrvatskoj na snazi kao npr. Haška konvencija o mjerodavnom pravu za oblik oporu njih raspolaganja (1961.), koristile tu poveznicu. Poveznica redovno boravište pretpostavljala je da boravak traje duže vrijeme, bilo da je već trajao ili da će prema okolnostima slušaj još duže vremena trajati, što zapravo dovodi do toga da takva osoba ima u takvoj državi težište životnih odnosa¹⁴.

Za razliku od poveznice „državljanstvo“ i poveznice „redovno boravište“, koje su propisane ZRS-om i koje se koriste u odnosu na nasljednopravne odnose na koje se i dalje primjenjuje ZRS (na nasljeđivanje osoba koje su umrle prije 17.08.2015. godine); Uredba koja je predmet ovog članka uvodi jednu novu poveznicu: **uobičajeno boravište**.

Iako Uredba ne sadrži definiciju poveznice uobičajeno boravište, smatra se da to pretpostavlja mjesto gdje se nalazi **težište životnih odnosa** neke fizičke osobe, formalna registracija nije uvjet, to je mjesto **društvene i obiteljske integriranosti** fizičke osobe, odnosno **mjesto koje se može nazvati „dom“** neke fizičke osobe.

I sama Uredba u svom uvodu ističe da bi se u određenim slučajevima utvrđivanje **uobičajenog boravišta umrlog** moglo pokazati **složenim**. Radi utvrđivanja uobičajenog boravišta tijelo koje provodi postupak nasljeđivanja trebalo bi izvršiti **ukupnu procjenu životnih okolnosti umrlog**, tijekom posljednjih godina njegovog života i u trenutku smrti, uzimajući u obzir **sve relevantne činjenice i elemente**, posebno **trajanja i stalnost prisutnosti umrlog u dotičnoj državi**, te **uvjete i razloge za tu prisutnost**. Tako utvrđeno uobičajeno boravište trebalo bi imati **blisku i stabilnu vezu s dotičnom državom**, uzimajući u obzir konkretne ciljeve ove Uredbe¹⁵.

¹¹ Meunarodno privatno pravo, Opći dio, Informator, Krešimir Sajko, str.75

¹² Meunarodno privatno pravo, Opći dio, Informator, Krešimir Sajko, str.88

¹³ Zakon o prebivalištu, NN 144/12, 158/13

¹⁴ Meunarodno privatno pravo, Opći dio, Informator, Krešimir Sajko, str.92

¹⁵ Uvodna točka 23. Uredbe

S obzirom na navedeno, vidimo da je po etkom primjene Uredbe došlo do „pomaka“ u smislu relevantnih poveznica kada se radi o pitanjima naslje ivanja (o nadležnost, o mjerodavnom pravu i sl.). U tom smislu potrebno je uo iti da od sada pa nadalje za rješavanje nekih nasljednopravnih odnosa više ne e biti mjerodavna poveznica „državljanstvo“ ili „prebivalište“ (kako je to bilo u vrijeme kada je kod naslje ivanja dolazilo do primjene isklju ivo ZRS-a, odnosno kako je to i nadalje u odnosu na naslje ivanje osoba koja su umrle prije 17.08.2015. godine), ve e od sada pa nadalje na naslje ivanje osoba koje su umrle 17.08.2015. godine ili nakon toga kao poveznica primjenjivati poveznica „uobi ajeno boravište“.

a) Razlozi donošenja Uredbe

Uredba je utemeljena na na elu Europske unije o slobodi kretanja. U uvodnom tekstu Uredbe izri ito se naglašava kako je potrebno ukloniti prepreke slobodnom kretanju osoba koje se trenutno susre u s poteško ama u ostvarivanju svojih prava u kontekstu naslje ivanja koje ima prekograni ne implikacije kako bi se omogu ilo potpunije funkcioniranje jedinstvenog unutarnjeg tržišta Europske unije.

Drugim rije ima, Uredba je sredstvo kojim se nastoji posti i ve a mobilnost građana EU izme u pojedinih država lanica propisuju i jedinstvena rješenja glede utvr ivanja nadležnosti i mjerodavnog prava u stvarima koje regulira Uredba.

b) Polje primjene

Polje primjene ure eno je u lanku 1. Uredbe koji navodi da se primjena Uredbe ograni avava na naslje ivanje zbog smrti te se u sljede ojoj re enici navodi da se iz primjene isklju uju carinske, upravne i porezne stvari.

Me utim, lanak 1. st. 2. taksativno navodi područja koja se isklju uju iz primjene Uredbe te se u ovom lanku navode samo neka: status fizi kih osoba, kao i obiteljski odnosi i odnosi za koje se po pravu mjerodavnom za te odnose smatra da imaju usporedive uinke, pravnu sposobnost fizi kih osoba, pitanja nestanka, odsutnosti i presumirane smrti fizi ke osobe, imovinska prava i koristi koji nastaju ili se prenose na drugi na in koji nije naslje ivanje (npr. darovanje, zajedni ko vlasništvo s pravom prelaska na preživjele osobe, planovi umirovljenja, ugovori o osiguranju i sli ni sporazumi), pitanja koja ure uje pravo trgova kih društava i drugih subjekata, s pravnom osobnoš u ili bez nje, likvidacija, brisanje ili spajanje trgova kih društava i drugih subjekata, s pravnom osobnoš u ili bez nje, priroda stvarnih prava i bilo koje upisivanje u upisnik prava na nepokretnoj i pokretnoj imovini, uklju uju i pravne zahtjeve za takav upis te u inci upisa ili neupisa takvih prava u upisnik.

Osim toga, nužno je dodati da je Uredba stupila na snagu **17. kolovoza 2015.** godine iz ega proizlazi da se primjenjuje na naslje ivanje osoba koje su umrle nakon spomenutog datuma. Stanje je nešto druk ije glede oporu nih raspolaganja imovinom o emu e rije i biti kasnije.

c) Teritorijalna primjena Uredbe

Glede teritorijalne primjene je važno uzeti u obzir da se Uredba ne primjenjuje na području Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske, Danske i Irske te navedene države nisu obvezane Uredbom što upu uje na injenicu da i dalje primjenjuju nacionalne propise.

U svim drugim državama lanicama se Uredba neposredno primjenjuje pa tako u Hrvatskoj Uredba derogira primjenu **Zakona o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u odre enim odnosima od 1991.** (dalje u tekstu: **ZRS**) glede materije koja je regulirana Uredbom (u odnosu na sve one koji su umrli 17. kolovoza 2015. godine ili nakon tog dana).

Osim toga, Uredba u lanku 3. sadrži autonomne definicije ime se postiže da tamo definirani pojmovi imaju jednako zna enje neovisno o zna enjima koja im se pridaju u pojedinim pravnim poredcima.

d) Nadležnost i mjerodavno pravo prema Uredbi

Nakon što nastupi smrt fizi ke osobe, i kada treba pokrenuti ostavinski postupak, prirodno se postavlja pitanje kod kojeg suda je to potrebno u initi i koje pravo e se primijeniti.

Naravno, kada se radi o fizičkoj osobi koja je umrla u Hrvatskoj i imala je hrvatsko državljanstvo, odnosno kada se radi o nasljeđivanju iza osobe uz koju se ne veže nikakav međunarodni element, tada za takva pitanja nema potrebe niti mjesta.

Ne, kada je potrebno provesti postupak **nasljeđivanja iza fizičke osobe** uz koje se veže neki **međunarodni element**, tada je postavljanje navedenih pitanja ne samo opravdano, već i nužno.

Pokušajmo rješavanja opisane nasljednopravne situacije sa međunarodnim elementom promotriti na jednom interesantnom, ne tako jednostavnom, ali realnom primjeru.

Primjer br. 1:

Promotrimo za potrebe ovog članka jedan možda ne previše jednostavan, ali pravo zahtjevan, slučaj. Pretpostavimo da je **Njemački državljani** M. M. umro **20. rujna 2015. u Karlovcu**, gdje je živio posljednjih 5 godina (imao je stan u privatnom vlasništvu, u Frankfurt je odlazio jednom na 3 mjeseca na dva dana, supruga je dolazila kod njega po tjedan dana svaki mjesec, sinovi su također za vrijeme boravka u Karlovcu živjeli i spavali sa njime u stanu, kod lijebnika je odlazio u Zagreb ili Karlovac, u Karlovcu je imao puno prijatelja, Karlovac je smatrao svojim domom...), sve iz razloga što je u Karlovcu osnovao trgovačko društvo koje se bavi proizvodnjom drvenog namještaja, izgradio halu i poslovnu zgradu, uložio značajna financijska sredstva, pokrenuo proizvodnju, te u rad tog poduzeća uključio svoja dva sina (koji su direktori u poduzeću), čime je to poduzeće zapravo postalo pravo **obiteljsko poduzeće**.

Ostavitelj M.M. je iza sebe ostavio suprugu koja živi u Frankfurtu i dva sina koji žive na liniji Karlovac-Frankfurt. Njegova imovina nalazi se dijelom u Njemačkoj (nekretnine-obiteljska kuća i dva stana) i Hrvatskoj (poslovni udio u trgovačkom društvu, s time da je ostavitelj jedini imatelj poslovnog udjela, a društvo je vlasnik hale i poslovne zgrade, te stana sve u Karlovcu). Pretpostavimo za potrebe ovog prvog primjera da ostavitelj nije sačinio oporuku.

Sada, po smrti ostavitelja, **supruga ostavitelja koja živi u obiteljskoj kući u Frankfurtu i sinovi koji žive na relaciji Karlovac-Frankfurt ne znaju gdje je potrebno pokrenuti ostavinski postupak** (da li u Hrvatskoj ili u Njemačkoj), te **koje je pravo biti mjerodavno za nasljeđivanje** (hrvatsko ili njemačko)?

Između članova obitelji nastao je po smrti ostavitelja **sukob**, iz razloga što jedan od sinova smatra da je ostavinu potrebno pokrenuti pred hrvatskim sudom i primijeniti hrvatsko pravo, dok majka i drugi sin smatraju da ostavinu treba pokrenuti u Njemačkoj i da treba primijeniti njemačko pravo (pa ipak je ostavitelja imao njemačko državljanstvo).

Da bi se dobio **odgovor na pitanje koje mu i ostaviteljeve nasljednike**, kao prvo potrebno je uvidjeti da je u konkretnom slučaju **za potrebe primijeniti Uredbu, a ne ZRS**. Tome je tako iz 2 razloga:

- a) zato što su ispunjene pretpostavke za primjenu Uredbe glede datuma smrti ostavitelja (**20. rujna 2015.**),
- b) a potom i zato što je riječ o državama koje su obvezne primjenjivati Uredbu (**Hrvatska i SR Njemačka**).

VI. A što o nadležnosti i o mjerodavnom pravu kaže Uredba?

Postavlja se pitanje koji **sud je nadležan** za provođenje ostavinskog postupka i koje **pravo je mjerodavno** za takav postupak?

a) Pitanje nadležnosti?

Određba sadržana u članku 4. Uredbe postavlja opće pravilo prema kojem je nadležan sud države članice gdje je umrli imao svoje **uobičajeno boravište u trenutku smrti**. Ako se vratimo na naš primjer u kojem je ostavitelj posljednjih 5 godina živio i radio u Karlovcu - gdje je imao stan u privatnom vlasništvu, u Frankfurt je odlazio jednom na 3 mjeseca na dva dana, supruga je dolazila kod njega po tjedan dana svaki mjesec, sinovi su također za vrijeme boravka u Karlovcu živjeli i spavali sa njime u stanu, kod lijebnika je odlazio u Zagreb ili Karlovac, u Karlovcu je imao puno prijatelja, a Karlovac je smatrao svojim domom, sve iz razloga što je u Karlovcu osnovao trgovačko društvo koje se bavi proizvodnjom drvenog namještaja, izgradio halu i poslovnu zgradu,

uložio značajna financijska sredstva, pokrenuo proizvodnju, te u rad tog poduzeća uključio svoja dva sina (koji su direktori u poduzeću), čime je to poduzeće zapravo postalo pravo **obiteljsko poduzeće** - proizlazi da bi u konkretnom slučaju za odlučivanje o nasljeđivanju bio **nadležan hrvatski sud**.

b) Pitanje mjerodavnog prava?

S druge strane, mjerodavno pravo će se utvrditi prema odredbi sadržanoj u članku 21. st. 1. Uredbe prema kojoj je mjerodavno pravo za nasljeđivanje pravo one države gdje je umrli imao **uobičajeno boravište u trenutku smrti**.

Odredba sadržana u članku 21. st. 2. utvrđuje iznimku od navedenog općeg pravila prema kojem u slučaju da je iz svih okolnosti slučaj jasno da je u trenutku smrti umrli bio **oigledno bliže povezan** s državom koja nije država čije bi pravo bilo mjerodavno po stavku 1. članka 21., pravo mjerodavno za nasljeđivanje je pravo države s kojom je umrli bio **oigledno bliže povezan**.

Drugim riječima, u konkretnom slučaju (a s obzirom na sve okolnosti iz kojih proizlazi da je ostavitelj M.M. u trenutku smrti imao **uobičajeno boravište u Karlovcu**) bit će mjerodavno **hrvatsko pravo; osim ako se dokaže** da je M.M. bio oigledno bliže povezan s nekom drugom državom (što u konkretnom slučaju može predstavljati prethodno pitanje koje se rješava u posebnom sudskom postupku, a pokretanje kojeg postupka može biti inicirano prigovorom jednog od nasljednika npr. u konkretnom slučaju majke i sina koji tvrde da bi ostavinu trebalo pokrenuti u Njemačkoj i da bi trebalo kao mjerodavno pravo primijeniti njemačko pravo).

VII. Nasljeđivanje u slučaju postojanja oporuke?

U prvom slučaju razmatrali smo slučaj zakonskog nasljeđivanja, bez oporuke. Pokušajmo sada u drugom primjeru razmotriti situaciju u kojoj je ostavitelj sastavio **oporuku**.

Primjer br. 2:

Pretpostavimo da je ovaj isti M.M., čiji slučaj smo već prije razmatrali, sastavio je **oporuku** kojom je raspolagao imovinom u Hrvatskoj i Njemačkoj, a kao mjerodavno pravo je **odabrao njemačko pravo** (razlog tome je činjenica što je isti imao njemačko državljanstvo, pa mu je takav izbor bio normalan i logičan).

Sukladno Uredbi osoba može za pravo koje će urediti u cijelosti njezino nasljeđivanje izabrati **pravo države čiji je državljanin** u trenutku izbora ili u trenutku smrti. Osoba s više državljanstava može izabrati pravo bilo koje od tih država čiji je ona državljanin u trenutku izbora ili u trenutku smrti.

Materijalna valjanost izbora prava utvrđuje se prema izabranom pravu. Svaka promjena ili opoziv izbora prava moraju ispunjavati zahtjeve u pogledu oblika promjene ili opoziva raspolaganja imovinom zbog smrti.

Konkretnije, u navedenom slučaju trebalo bi se **primijeniti njemačko pravo**.

Što kada je oporuka datuma od prije 17.08.2015. godine?

Raspolaganje imovinom zbog smrti izvršeno prije 17. kolovoza 2015. dopustivo je i materijalno i formalno valjano ako ispunjava uvjete utvrđene u poglavlju o mjerodavnom pravu ili ako je dopustivo i materijalno i formalno valjano po pravilima meunarodnog privatnog prava koji su bili na snazi u trenutku kad je raspolaganje izvršeno u državi u kojoj je umrli imao svoje uobičajeno boravište ili u bilo kojoj državi čiji je bio državljanin ili u državi članici tijela koje se bavi nasljeđivanjem.

Ako je raspolaganje imovinom zbog smrti izvršeno prije 17. kolovoza 2015. u skladu s pravom koje je umrli mogao izabrati u skladu s ovom Uredbom, smatra se da je to pravo izabrano kao pravo mjerodavno za nasljeđivanje.

VIII. Zaključak

Iz sadržaja ovog rada vidljivo je da primjena Uredbe (EU) br. 65/2012 ponešto mijenja uhodani na nasljeđivanja u situacijama kada se radi o nasljeđivanju iza ostavitelja koji je umro 17. kolovoza 2015. godine ili nakon toga, a koji ima uobičajeno boravište u državi različitij od države čije je državljanstvo imao.

Budući da u Republici Hrvatskoj ima određeni broj trgovačkih društava (od kojih su pojedina i obiteljska poduzeća) osnovanih od strane stranih državljanina koji su dio svog životnog vijeka proveli u Hrvatsko i ovdje umrli, a u ovom slučaju je dan primjer odnosa Hrvatska-SR Njemačke, pitanja vezano za nasljeđivanje po Uredbi (EU) br. 650/12 javljat će se sve češće.

Pitanja nadležnosti i mjerodavnog prava u opisanim slučajevima mogu u slučaju nerazumijevanja problematike ili u slučaju pokretanja postupka u „pogrešnoj“ državi ili u slučaju primjene „pogrešnog“ mjerodavnog prava **rezultirati dugotrajnim i nepotrebnim sudskim postupcima** (primjerice rješavanja prethodnog pitanja glede utvrđivanja uobičajenog boravišta, zatim izjavljivanje prigovor ili žalbenih postupaka na ostavinska rješenja sukladno Zakonu o nasljeđivanju ili sl.).

S obzirom na sve navedeno, a u cilju izbjegavanja neželjenih prethodnih i naknadnih sudskih postupaka vezanih uz nasljeđivanje osoba koje su **umrle 17. kolovoza 2015 godine ili nakon toga**, potrebno je voditi računa o činjenici da se na njih **primjenjuje Uredba**, te da osnovnu poveznicu temeljem koje se određuje nadležnost i mjerodavno pravo čini poveznica **uobičajeno boravište**.

A kako kao predmet nasljeđivanja pored nekretnina, ulaze i pokretnine koje izmeću ostaloga čine i **poslovne udjele**, smatramo kako se predmetna problematika značajno odnosi i na **pitanje nasljeđivanja hrvatskih obiteljskih poduzeća!**